

आ.व. ०७२/०७३ को लागि जिल्ला विकास योजना तर्जुमा
सम्बन्धमा तयार गरिएको मार्गदर्शन तथा बजेट सिलिङ

६ मंसिर, २०७१
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय
सल्लेरी, सोलुखुम्बु

५/१०/२०७१

आ.व. २०७२/७३ को बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्न स्थानीय निकायहरूलाई मार्गदर्शन

(क) समष्टिवस्त मार्गदर्शन

१. जिल्ला स्तरीय वार्षिक विकास कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा तेई त्रिवर्षीय योजनाको दीर्घकालीन सौधलाई फलिभूत पार्न जिल्ला आवधिक योजनाले निर्धारण गरेको प्राथमिकतालाई अनुसरण गरी गरिवी न्यूनीकरणमा सहयोग पुऱ्याउने, रोजगारमूलक, छोटो समयमा सम्पन्न भई बढी प्रतिफल दिने, कम लगानीबाट बढी जनसंख्यालाई सहयोग पुऱ्याउने गरी आर्थिक साध पुऱ्याउने तथा जनसहभागिता प्राप्त गर्न सकिने किसिमका आयोजनालाई प्राथमिकता दिने ।
२. नेपाल सरकार वा अन्य कुनै निकायले घालू ऋणमा जम्मा हुने गरी तोकिएको रकम तथा जिल्ला विकास समितिले आफ्नो आम्दानीबाट आर्थिक नियमावलीको सीमा भित्र रही छुट्याएको निश्चित प्रतिशत रकम चालू खर्च शीर्षकमा छुट्याई बाँकी रकमबाट राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्देशन, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०३५ र यस अन्तर्गतका नियमावलीहरू, स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९, बसोबास प्रत्येक निकायले आफ्नो एकीकृत योजना तयार गर्ने ।
३. वैदेशिक सहयोगमा सञ्चालित हुने आयोजनाहरूको हकमा नेपाल सरकारको वैदेशिक सहायता नीति तथा दातृ निकायसंग भएको सम्झौता अनुरूप हुने गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
४. सुशासन, जनताको समीपमा सेवा सुविधा, रिगो, गुणस्तरवीय र दातावरणवैत्री स्थानीय पूर्वाधार विकास, आर्थिक अवसरमा वृद्धि र त्यसमा जनताको सहज पहुँच तथा सामाजिक सशक्तिकरणलाई विकास प्रयासका प्राथमिकता क्षेत्रको रूपमा निम्न वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।
५. सहस्राब्दी विकास लक्ष्यहरू, SAARC विकासका लक्ष्यहरू तथा नेपाल पक्ष भएका भूमिगत, जलमालिका, अर्थात्, आदिवासी जनजातिसंग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौतामा उल्लेख भएका विषयमा राष्ट्रिय दायित्व पुरा गर्न सहयोग पुऱ्ने खालका कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ समावेश गर्ने ।
६. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, खानेपानी तथा सरसफाई अन्तर्गत खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा, जलसैत्री स्थानीय सासन, पोषण सुधार, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट वित्तियोजन, विपद् व्यवस्थापन, MDG Acceleration जस्ता बहुपक्षीय जिम्मेवारीका विषयलाई स्थानीय निकायले अगुवाई गरेको प्रतिबिम्बित हुने गरी वार्षिक कार्यक्रममा तत् सम्बन्धी क्रियाकलाप समावेश गर्ने ।
७. योजना तर्जुमा गर्दा आफ्नो क्षेत्रको विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहसंग सम्बन्धित विषयमा विषयगत कार्यालय, नागरिक समाज, नै.स.स., निजी क्षेत्रसंग अन्तक्रिया एवं समन्वय गरी अन्तिम रूप दिनुपर्नेछ ।
८. निर्धारित जिल्लागत बजेट सीमामित्र रही वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्ताव हुनुपर्ने र वैदेशिक सहायतामा सञ्चालित आयोजना कार्यक्रमको हकमा दातृ निकायसंग हुने सहमति अनुसार बजेट सीमा अपघट हुन सक्नेछ ।
९. यस जिल्लालाई कार्यक्षेत्र बनाई कार्यरत वा आगामि आर्थिक वर्षमा कार्यक्रम सन्चालन गर्ने योजनामा रहेका सम्पूर्ण नैर सरकारी अस्थाले अनिवार्यरूपमा सम्बन्धित भाउं परिपद् र जिल्ला परिपद्मा बजेट तथा कार्यक्रम पेश गरी स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र कार्यक्रम सन्चालन गर्ने व्यवस्था गर्नु नराउनु पर्नेछ ।

Handwritten signatures and stamps at the bottom of the page, including a large red signature on the left and several other signatures and stamps in black ink on the right.

(ख) क्षेत्रगत मार्गदर्शन

(क) स्थानीय विकास तथा स्वायत्त शासन क्षेत्र

1. जिल्लामा पृथक स्रोतलाई न्यायोचित रूपमा जनता राम्रै पुर्‍याउन जिल्लास्थित सरकारी तथा वैर सरकारी निकायबाट लगानी हुने बजेटलाई स्रोतको रिक्तता हुन नदिने (No Resource gap) र छैरै विकास प्रदायक निकायहरुबाट हुने विकास प्रयासलाई दोहोरिन नदिने (No efforts overlap) व्यवस्था गरी स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने।
2. आयोजना/कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन लगायतका कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन जिल्ला विकास समितिले वार्षिक कार्यतालिका बनाई लागू गर्ने र आयोजनाका प्रत्येक चरणमा अत्याधिक मात्रामा सहभागिता जुटाउने।
3. आयोजना/कार्यक्रमको सञ्चालनमा सहभागिताको मापदण्ड तयार गर्दा आयोजनाको प्रकृति, आयोजना स्वयं, उपभोक्ताको क्षमता र केन्द्रीय निर्देशन तथा स्थानीय निकायले अवलम्बन गरेको नीतिको अधिनमा रही नगद, श्रम वा स्थानीय सामग्री निर्धारण गर्ने। घरारी सहभागिताको अंश निर्धारण गर्दा श्रम विपन्न परिवार तथा समुदायलाई विशेष गृहलियत दिन एवं लागत सहभागिता व्यहोर्न नसकेको कारणबाट लक्षित समुहलाई बन्चित नगरिने नीति अवलम्बन गर्ने।
4. स्थानीय निकायको पूर्वीगत शीर्षकबाट उपभोग खर्च र कार्यालय सञ्चालन खर्चहरू गर्न अन्य प्रयोजनको लागि रकमान्तर गर्न वा छुट्टी राख्न, राजनैतिक दल तथा तिनका भातृ/भगिनी संगठन, मध्य सस्था वा व्यक्ति आदिलाई कुनै पनि किसिमको आर्थिक सहायता, चन्दा वा अनुदान प्रदान गर्ने, दोस्राकारी वा भागवण्डाको हिसावले रकम बाँडफाँड गर्ने, स्थानीय परिषदबाट निर्णय नभएका कार्यक्रमहरूको खर्च गर्न, आर्थिक सहायता, चन्दा एवं पुरस्कार सम्बन्धी खर्च गर्न पाइने छैन।
5. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५२ को धारा १८५ अनुसार जिल्ला परिषदको बैठक फाल्गुण मसान्तमिच सम्पन्न गरी परिषदबाट पारित वार्षिक विकास कार्यक्रमको एक प्रति चैत १० गतेभित्र राष्ट्रिय योजना आयोगमा पुरने गरी पठाउने।
6. स्थानीय निकायले सहकार्य गरी समुक्त लागानीमा सञ्चालन गर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूका लागि आवश्यक पर्ने सम्पत्ति/संयोजिमको साकेजारी वा लागत सहभागिता रकम सम्पूरक कोष (Matching Fund) मा आवश्यक रकम छुट्ट्याएर मात्र अन्य योजना तथा कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजन गर्ने।
7. हाल निर्वाचित जनप्रतिनिधि तम्हको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी बडा नागरिक मन्त्रबाट बडा समिति हुँदै सहभागितामूलक योजना प्रकृया समोजिम विकास योजना तयार गर्ने।
8. यस मार्गदर्शनमा उल्लेखित कुराहरूको अतिरिक्त राष्ट्रिय योजना आयोगबाट र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट प्राप्त निर्देशन तथा निक्षेपित क्षेत्रमा सम्बन्धित मन्त्रालयले दिएको निर्देशनलाई समेत पालना गर्ने।
9. जिल्ला विकास समिति र जिल्लास्थित विषयगत कार्यालयका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूलाई समेटी एकीकृत रूपमा वार्षिक विकास योजना तर्जुमा गर्नु पर्नेछ। यस कार्यमा विषयगत निकायहरूले आवश्यक प्राविधिक सहयोग जिल्ला विकास समितिलाई उपलब्ध गराउने।
10. वार्षिक विकास कार्यक्रम तयार गर्दा संघीय मामिला तथा स्थानीय विकासको आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम र अनुदानबाट प्राप्त हुने रकम मध्येबाट स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५२ स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५२ तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट तयार गरी लागू गरिएका कार्यविधि/निर्देशिका तथा मन्त्रालयबाट भएका निर्देशन

अनुरूप क्षेत्रगत रूपमा लगाउने गर्नु पर्ने भनी छुट्ट्याइएको रकमबाट सञ्चालन गरिने वार्षिक कार्यक्रम तयार गर्दा विषयगत निकायसँग समन्वय गरी विषयगत निकाय मार्फत नै कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने । यस्तो कार्यक्रममा विषयगत निकायलाई सम्बन्धित मन्त्रालयबाट प्राप्त हुने बजेटबाट र स्थानीय निकायबाट प्राप्त हुने रकमबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरू स्पष्ट रूपमा छुट्टिने गरी एकीकृत रूपमा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने । उदाहरणको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयलाई कृषि विकास मन्त्रालयबाट प्राप्त हुने बजेट र जिल्ला विकास समितिबाट कृषि क्षेत्रको लागि छुट्ट्याइएको बजेटबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा तयार गरी कृषि/पशु विकास कार्यालय मार्फत सञ्चालन गर्ने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।

११. स्थानीय निकायबाट सञ्चालन गरिने पूर्वाधार विकास (सडक, खानेपानी, बिजुत, प्रकोप नियन्त्रण आदि) का कार्यक्रमहरू आयोजना/कार्यक्रम गर्नुपूर्व सघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट लागू गरिएका कार्यविधि/निर्देशिकाका उल्लेखित प्रावधान अनुरूप अनिवार्य रूपमा सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको हुनुपर्ने र यस्ता आयोजना/कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा श्रममूलक तथा वास्तवरण मैत्री प्रविधि अपनाउने तर श्रम जुट्न नसक्ने आयोजनामा मेसिनको प्रयोग गर्नु पर्दा लागत अनुमान पनि सोही श्रमसुसारको बनाइ काम गराउने ।
१२. सम्पन्न भईसकेका श्रौतिक संरचनाहरूको गिरन्तर सञ्चालन हुन सक्ने अवस्थामा राख्न आवश्यक मर्मत सम्भार कार्य सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने ।
१३. पूर्वाधारतर्फ निर्माणाधीन अथवा आयोजनालाई सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याउने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने । पूर्वाधार (सडक, खानेपानी, बिजुत, सिंचाइ आदि) तर्फका नयाँ योजना/कार्यक्रमलाई वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश गर्दा निश्चित मापदण्डको आधारमा प्राथमिकीकरण गरी प्राथमिकताको आधारमा उपलब्ध श्रोतबाट सम्पन्न हुने गरी वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश गर्ने ।
१४. आयोजना सम्पत्ता हुन पूर्व नै कार्य सम्पन्न भईसकेको भनी कुनै पनि किसिमका योजना छुटौट गर्ने तथा सम्पत्ता गरी मुक्तानी दिनु नपाइने ।
१५. स्थानीयस्तरका आयोजना/कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि सक्थर हाल कार्यरत उपभोक्ता समूहहरूलाई प्रयोग गर्ने । समूह नै तयारको अवस्थामा वा भईरहेको समूहले सन्तोषजनक रूपमा कार्य सम्पन्न नगरेको धाईएमा मात्र तयार समूह गठन गर्ने ।
१६. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत राज्यले सुविधा उपलब्ध गराउने लक्षित समूहको लगत अद्यवैधिक भरी राख्ने । यस्तो रकमको भुक्तानी वैज्ञानिक प्रणाली मार्फत गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
१७. जिल्लास्थित विषयगत कार्यालयहरूबाट अनिवार्य रूपमा जिल्ला गरिवी अनुसन्धान तथा विश्लेषण प्रणाली - (DPMAS) अनुरूपका सूचकहरूको प्रगतिलाई जिल्ला सूचना तथा विश्लेषण अभिलेख केन्द्रमा रहने DPMAS software मा उक्त सूचनाको प्रशुद्धि गरी प्रशोधन तथा विश्लेषण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
१८. गा.वि.स.मा जाने अनुदान बजेटको १५ प्रतिशत रकम कृषि क्षेत्रमा उपयोग हुने नीति रहे अनुसार सो रकमलाई सडक सुविधा पुग्ने गाउँमा उत्पादन बढाउने क्रियाकलाप समावेश गरी योजना तर्जुमा गर्ने ।
१९. स्थानीय निकायलाई प्राप्त अनुदान वा स्वजायिंत रकमबाट कार्यक्रम स्वीकृत नभई सञ्चालन गरिएको भनिएका योजना तथा कार्यक्रमको रकम भुक्तानी दिनु, गत वर्षमा वा चालु आर्थिक वर्षमा पनि निश्चित प्रक्रिया बमोजिम स्वीकृति र सम्पत्ता पूर्व कार्य सम्पन्न गरिएको भनी भुक्तानी माग गरिएको आयोजना/कार्यक्रममा खर्च गर्न नपाइने ।

२०. नयाँ सडक निर्माण सम्बन्धी योजना स्वीकृत गर्दा स्थीकृत जिल्ला समेतले सडक गुरुयोजना अनुरूप मात्र गर्ने र सरता आयोजना सम्बालन गर्नुपुर्व सडकको क्षेत्राधिकार कायम गर्ने । स्थानीयस्तरमा निर्माण भएका सडकहरुको लगत एकीन गरी स्थानीय मासपील कार्यालयबाट लगत कट्टा गराउने ।
२१. निक्षेपित कार्यक्रमहरुको निरन्तर अनुगमन एवं समीक्षा गर्ने आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
२२. स्थानीय निकायहरुको धार्मिकी खर्च र भौतिक प्रगति विवरण धीमासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने ।
२३. स्थानीय निकायहरुद्वारा नागरिक बडापत्र जारी गरी सम्बन्धित विकास निर्माणका कार्य तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यहरु पारदर्शी बनाई उत्तरदायी ढङ्गले सम्बालन गर्ने र त्यसको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने ।
२४. बाटोघाटो, सिंचाई नहर लगायतका भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा भू-क्षय नहुने, पानी मुहान एवं वन तथावातावरणमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी सम्बालन गर्ने । यदि भू-संरक्षण एवं वन तथा वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्ने देखिएमा त्यसको न्यूनीकरण तथा रोकथामको लागि आवश्यक पर्ने बजेट तथा कार्यक्रम सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने निकायले स्थानीय जिल्ला वन कार्यालय वा जिल्ला भू संरक्षण कार्यालयसँग समन्वय गरी वन तथा वातावरण संरक्षणसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप भौतिक पूर्वाधार निर्माणकै कार्यक्रम भित्र समावेश गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने ।
२५. महिला, दलित एवं विपन्न वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने खालका वातावरणमैत्री सीपमूलक एवं रोजगारमूलक कार्यक्रमहरुको तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने ।
२६. कामगत आयोजना/कार्यक्रमहरु भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिको आधारमा शीघ्र सम्पन्न हुने गरि प्रस्ताव गर्ने र लामो समयदेखि वार्षिक विकास कार्यक्रममा योजनाहरु समावेश भैरहने तर सम्पन्न हुन नसकेका आयोजना/कार्यक्रमहरुको औचित्य हेरी मात्र प्रस्तुत गर्ने र प्रस्ताव गर्ने । लामो समयदेखि वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश भएका तर सम्पन्न हुन नसकेका कार्यक्रम/आयोजनाहरुको औचित्य हेरी आवश्यक देखिएमा मात्र कार्यक्रममा समावेश गर्ने ।

(ब) शिक्षा क्षेत्र

१. "साक्षर नेपाल" अभियानलाई सफल पार्ने स्थानीय आवश्यकता अनुरूपका जीवनोपयोगी सीपसँग शिक्षा प्रणालीलाई आवद्ध गरी लक्षित समुदायको पहुँचमा पुन्याउने, निरन्तर शिक्षाका अवसरहरुको सिर्जना गर्ने र रुकै प्रमुख संरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्ने दृष्टिकोण लिई कार्यक्रम तर्जुना गर्ने ।
२. "प्रारम्भिक बाल विकास" मा थप्टी प्राथमिकता दिई सरमा स्थानीय निकाय, रीर सरकारी संस्थाहरु तथा समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन गर्दै सलन एव औचित्यको आधारमा समुल्लित र समावेशी ढंगले विस्तार गर्ने, व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने, आधुनिक बालमैत्री विधिहरुको अवलम्बन गर्ने र सहजकर्ताको क्षमता विकासमा जोड दिई कार्यक्रम तयार गर्ने ।
३. शैक्षिक तथ्यांकलाई यथार्थपरक बनाउन हालको तथ्यांक प्राप्त गर्ने विधि तथा व्यवस्थापन प्रक्रियाको पुनरावलोकन गर्दै अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीलाई सुदृढ गर्ने, विश्वसनीय एवं प्रभावकारी शैक्षिक व्यवस्थापन सुचना प्रणालीको विकास र उपयोग गर्ने दृष्टिकोण लिई कार्यक्रम तयार गर्ने ।
४. विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरुको तलब तथा भत्ता लगायत अन्य सुविधाहरु वैशिश प्रणाली माफत भुक्तानी गर्ने ।

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page, including a prominent red signature on the left and several other signatures in black ink.

(इ) वन तथा भू-संरक्षण क्षेत्र

1. जिल्ला विकास समितिहरूले जिल्लास्थित वन तथा वातावरण क्षेत्रको संरक्षण तथा दिगो विकासको लागि वन क्षेत्रबाट आउने आम्दानीबाट वन तथा वातावरण संरक्षणको क्षेत्रमा समेत विनियोजन गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने ।
2. शहरी, औद्योगिक क्षेत्र तथा सडक आसपासका क्षेत्रहरूको बढ्दो प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गरी स्वच्छ वातावरण एवं हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने स्थानीय निकायसँग सम्बन्धित वन वा भू-संरक्षण कार्यालयसँग समन्वय गरी सोको कार्यान्वयनको लागि अनुदानको निश्चित रकम विनियोजन गर्ने गराउने ।
3. विपद् एवं जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरूलाई वन क्षेत्रका जिल्लास्तरका कार्यक्रमहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्दै जान विपद् व्यवस्थापन चक्रको प्रत्येक चरणलाई सम्बोधन गर्ने कार्यक्रमहरू समेत प्रस्ताव गर्ने ।
4. वन अतिक्रमणलाई प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपले सहयोग पुग्ने गरी कुनै पनि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु र वन तथा वातावरण संरक्षणको महत्व एवं वन अतिक्रमणबाट पर्ने नकारात्मक प्रभावहरूको बारेमा प्रचारप्रसार लगायतका प्रभावकारी कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने तथा वन अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्ने ।
5. प्रत्येक जिल्ला वन कार्यालयहरूले आ-आफ्नो जिल्लाभित्र भएका वन अतिक्रमणको विस्तृत जगत तयार गर्ने । जसमा अतिक्रमण गर्ने व्यक्ति, सघ मस्थाको नाम, घर र ठेगाना तथा निजले अतिक्रमण गरेको वन क्षेत्रको क्षेत्रफल र स्थान समेत स्पष्ट छन्लाई क्षेत्रीय वन कार्यालय, वन विभाग/मन्त्रालय र रा.यो.आ.मा पनि पठाउने ।
6. बाटोघाटो, सिचाई, नहर लगायतका भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा भू-क्षय नहुने, पानी मुहान एवं वन तथा वातावरणमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी सञ्चालन गर्ने । गहिर् भू-संरक्षण एवं वन तथा वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्ने देखिएमा त्यसको न्यूनीकरण तथा रोकथामको लागि आवश्यक पर्ने बजेट तथा कार्यक्रम सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने निकायले स्थानीय जिल्ला वन कार्यालय वा जिल्ला भू संरक्षण कार्यालयसँग समन्वय गरी वन तथा वातावरण संरक्षणसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप भौतिक पूर्वाधार निर्माणकै कार्यक्रमभित्र समावेश गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने ।
7. महिला, दलित एवं विपन्न वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने खानका वातावरण मैत्री सीपमूलक एवं रोजगारमूलक कार्यक्रमहरूको तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने ।

(ई) कृषि विकास क्षेत्र

1. कृषिका कार्यक्रम सञ्चालनबाट कर्णाली अञ्चल भरता पिछडिएका दुर्गम क्षेत्रहरूमा सम्भाव्य खाद्यान्न उत्पादन र अन्य सम्भाव्य आय आर्जन प्रवर्द्धन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गराई खाद्य सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउने र अन्य क्षेत्रहरूमा पनि गरिब, दलित, जनजाति, सघेरी, उत्पिहित, सिमान्त एवम् कृषि श्रमिकहरूको सख्खा तथा विवरण तयार गरी उनीहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार गर्न आय तथा रोजगार उपलब्ध गराउने खालका तथैव समूहमुखी कार्यक्रमहरूको पनि पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने दृष्टिबाट खाद्य सुरक्षा बढाउन एकीकृत कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।
2. आयोजना छनौट गर्दा स्थानीय निकाय छोट परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधिमा व्यवस्था भए क्रमोजिमका कृषि तथा पशु सेवा क्षेत्रसँग सम्बन्धित आयोजनाहरू छनौट गर्ने । यसरी आयोजना कार्यक्रम छनौट गर्दा सम्बन्धित निकायहरूको सहभागिता र समन्वयमा छनौट गर्ने ।

2-

सुरक्ष

सुरक्ष

सुरक्ष

सुरक्ष

सुरक्ष

सुरक्ष

Darius

३. कृषि विकास तथा पशु सेवा कार्यालयहरूबाट संरक्षित गरिएका कृषक समूह तथा अन्य क्षेत्र वा निकायहरूबाट निर्माण भएका कृषक समूहहरू समेतको समन्वयमा कृषि प्रसार तथा पशु सेवा प्रसारका कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरी कृषकहरूलाई उपलब्ध गराउने सेवा प्रवाह कार्यलाई अझ प्रभावकारी बनाउने ।
४. ग्रामीण युवाहरूलाई रोजगारी सृजना, कृषि तथा पशुपालनमा उच्चमशीलता विकास जस्ता गरिबी निवारणमा सहयोग पुऱ्याउने खालका कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गर्ने ।
५. कृषि क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी-सहकारी साभेदारीमा कृषि उत्पादन, बजारीकरण तथा प्रशोधनका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
६. खाद्यान्न उत्पादन न्यून भएका र खाद्य तथा पोषण असुरक्षित क्षेत्रमा स्थानीयस्तरमा उपलब्ध खाद्यान्नको उत्पादन बृद्धि गर्ने र आन्तरिक बजारमा उच्च माग भएका दूध, दुग्ध पदार्थ, तरकारी, फलफूल आदिको उत्पादनमा प्रवर्द्धन गर्ने खालका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
७. कृषि उपज उत्पादनको बृद्धि तथा सहज बजारीकरणको लागि बजार तथा मूल्य शृंखलाका विभिन्न सरोकारवाला पक्षहरूसँग छलफल गरी त्यसको निष्कर्षको आधारमा मूल्य अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नुपर्नेछ ।
८. स्थानीय स्तरमा कृषकका उपजको बजार सुनिश्चित गर्ने । सरकारी संस्थाहरूबाट खरिद गरी पछि बिक्री गर्न सकिने सम्भाव्यता हेरी त्यसका लागि बजेट छुट्याउने ।
९. सम्मान्य स्थानहरूमा फलफूल, तरकारी, पशु र मत्स्य उत्पादन पकेट क्षेत्रहरूको विकास गर्न जिल्ला विकास समितिको कृषि तथा ग्रामीण सडक कार्यक्रम, जिल्लास्थित सिर्वाइ कार्यालयको कार्यक्रम, स्थानीय निकाय, कृषि विकास कार्यालय र पशु सेवा कार्यालयको संयुक्त प्रयासमा एकिकृत कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।

(ख) सडक क्षेत्र

१. ब.उ.शी.त. ३३७१०७४ को केन्द्रीयस्तरका सडकका विभिन्न क्रमानुगत सडक आयोजनाहरूको बर्गीकरणमा समावेश भएका योजनाहरू दोहोरिएको पाइएमा कुनै एक मात्र कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ । यसका लागि सडक विभाग र स्थानीय पूर्वाधार तथा कृषि सडक विभाग बीच जिल्ला एवं केन्द्रीयस्तरमा प्रभावकारी समन्वय गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
२. बुई का सो भन्दा बढी जिल्ला जोड्ने सडकहरू र आर्थिक केन्द्र जोड्ने सडकहरू सडक विभागबाट र अन्य सडकहरू स्थानीय पूर्वाधार तथा कृषि सडक विभागबाट कार्यान्वयन गराउने ।
३. क्रमानुगत सडक योजनाहरूलाई क्रममा प्राथमिकस्तरमा निर्माण गरे पश्चात मात्र जिल्ला सडकका नयाँ गुरु योजनामा परेका नयाँ योजनाहरू समावेश गर्ने ।
४. नक्सा, डिजाइन पश्चात मात्र सडक निर्माण गर्ने । ग्रामीणस्तरको सडक डोजर, एक्साभेटरको प्रयोगलाई भन्दा जनशक्ति उपयोग गर्ने नीति लिने । जनशक्ति तथाइएमा मेशिनबाट काम गराउने र लागत अनुमान पनि सोही अनुसार गर्ने/गराउने ।

(ग) स्वास्थ्य क्षेत्र

१. नयाँ स्वास्थ्य संरचना स्थापना गराउनु परेमा तत्पश्चात तथा वैकल्पिक स्वास्थ्य सेवाहरू (जस्तै आयुर्वेद, होमियोप्याथी, न्युरोप्याथी, आयुर्वेद, एकुपन्चर) लाई एउटै छुट्याउनुमा प्रयास गर्ने व्यवस्था गरी जिल्लास्तर र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रस्तरबाट यो कार्य शुरु गर्ने ।

२. प्रेषण तथा एच.आई.भि. एड्स जस्ता बहुपक्षीय सरोकारका विषयलाई सम्बोधन गर्न जिल्ला स्तरीय संयन्त्र स्थापना गर्ने र भएका संयन्त्रलाई बम प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने ।
३. गरीब तथा दुर्गम एवं पछाडि परेका क्षेत्रका जनतालाई स्वास्थ्य सम्बन्धी आधारभूत जानकारी दिन हेर्ने स्वास्थ्य जस्ता कार्यक्रमलाई विस्तार गरी प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने ।
४. प्राथमिकता प्राप्त आयोजन/कार्यक्रमका सफल कार्यान्वयनका लागि अनुमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई बलज बनाउने ।

(ए) महिला बालबालिका तथा समाज कल्याण क्षेत्र

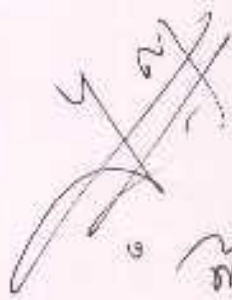
१. बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६९ तथा बालबालिकाका लागि राष्ट्रिय कार्ययोजना तर्जुमा भइसकेको अवस्थामा उक्त नीति र कार्ययोजनाका व्यवस्थाहरूलाई आ-आफ्नो वार्षिक कार्यक्रमहरूमा समावेश गर्ने ।
२. महिलामाथि हुने हिंसा र मानव वैधविद्यन तथा औदार पसारका कार्यलाई निरुत्साहित गर्न सहयोग पुग्ने खालका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ तर्जुमा गर्नुपर्नेछ ।
३. विकाससँग सम्बद्ध आयोजना छनौटदेखि अनुमन/मूल्यांकन गर्ने सम्मका सबै चरणमा अनिवार्य रूपमा महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ ।
४. नेपाल सरकारका विभिन्न मन्त्रालय र निकायहरूले सञ्चालन गर्ने विकास कार्यक्रम अन्तर्गत महिला सहभागिता र सशक्तिकरण जस्ता कार्यक्रमको बारेमा पहुँच बढ्ने गरी सचेतनामूलक कार्यक्रम तयार गर्ने र महिला जागृति कार्यक्रम अन्तर्गत गठित विभिन्न समूहमा तालिम प्रदान गर्दा umbrella approach को आधारमा साक्षरता, सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी र स्थानीय विकासमा नेपाल सरकारले दिने अनुदानका बारेमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने लगायतका क्रियाकलापहरू समेत समावेश गर्ने गरी आयोजना छनौट गर्ने ।

(ऐ) सहकारी तथा गरिबी निवारण क्षेत्र

१. कृषि, फलफूल उत्पादन, पशुपालन जस्ता उत्पादनमूलक क्षेत्रमा विद्यमान सहकारीहरूको उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारीकरण सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने खालका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने । कृषकका उत्पादन खरिद हुने व्यवस्था मिलाउने ।
२. साना र सीमान्त कृषकलाई समूह सहकारीमा आबद्ध गराई कम खर्चमा तर उच्च मूल्यका बाली वस्तु उत्पादन बृद्धिमा जोड दिने किसिमका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिने ।
३. कृषि क्षेत्रमा कार्यरत सहकारी-सहकारी साकशारीमा कृषि उत्पादन, बजारीकरण तथा प्रशोधनका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
४. सहकारी उद्योग व्यवसाय पबर्द्धन अन्तर्गत स्थानीय स्रोत र ऊर्जा पदार्थमा आधारित सहकारी उद्योग स्थापनामा प्रोत्साहन गर्ने ।

(बो) खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र

१. सन् २०१७ सम्म सर्वेको लागि सरसफाई र स्वस्थ खानेपानी उपलब्ध गराउने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।

२. नेपाल सरकारले MDG Acceleration Framework (MAF) को संरचना भित्र रहेर सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा छुट्टै छात्रा भौचालय निर्माण गर्ने लक्ष्य लिएको हुँदा हालसम्म पनि छात्रा भौचालय नभएका विद्यालयहरूमा अनिवार्य रूपमा त्यस्ता भौचालय निर्माण गर्ने गरी कार्यक्रम प्रस्ताव गर्ने ।

ख) आ.व. २०७२/७३ को वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा विशेषरूपमा स्थानीय निकायको लागि मार्गदर्शन

१) गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकाले पाँच महिना भित्र र जिल्ला विकास समितिले आठवटा महिना भित्र मसान्त भित्र परिषद् सम्पन्न गर्नु पर्ने ।

२) स्थानीय निकायको परिषद्बाट वार्षिक कार्यक्रम वा आयोजना स्वीकृत गर्दा विषय क्षेत्रगत रूपमा एकमुष्ट छुट्याउने वा अलगठामा गराउने आयोजनागत रूपमा बजेट बाँफफाइका अनिवार्य व्यवस्था मिलाउने ।

३) स्थानीय निकायको कार्यक्रमबाट कार्यक्रम वा आयोजना स्वीकृत भएपछि उपभोक्ता समिति माफत सञ्चालन गरिने कार्यक्रम वा आयोजनाको तर्फमा बढीमा पन्ध्र दिन भित्र उपभोक्ता समिति गठन गरी सम्झौताका लागि सम्पर्क राख्न सम्बन्धित लाभग्राही समूहलाई जानकारी दिने व्यवस्था मिलाउने ।

४) वार्षिक कार्ययोजना तथा सार्वद योजना अनुसार समयमै कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयनका लागि वार्षिक बर्षको पहिलो नौमासिक भित्रै लागत अनुमान, डिजाइन तयार गरी विनियोजित बजेटको अधिनमा रही टेन्डरपट्टा मार्फत कार्य गराउनु पर्ने भएमा बोलपत्र सम्बन्धी सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरी सक्ने ।

५) कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने निकायले संझौता अनुसार निर्धारित समयमा कार्यक्रम वा आयोजना सम्पन्न गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

६) जानीजानी वा लापरवाहीको कारणबाट त्रुटिको समयमा कार्य सम्पन्न नगर्ने उपभोक्ता समिति, संस्था, निकाय वा व्यक्ति आदिसँग स्थानीय निकायले संझौता भंग गरी हर्जना समेत लिई वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने ।

७) गाउँ विकास समिति र नगरपालिकाले दुई लाख रुपैया भन्दा माथिका आयोजना र जिल्ला विकास समितिले तिन लाख भन्दा माथिका आयोजनाको आयोजनागत खाता राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।

८) स्थानीय निकायबाट संचालित सबै आयोजनाको आयोजना स्थलमै सांघजनिक परीक्षण गर्नु पर्नेछ ।

९) आयोजना कार्यान्वयन गर्दा कार्यान्वयन तालिका बनाई नियमावलीको अनुसूची-३ त्रमोजिमको ढाँचामा संझौता गर्ने । संझौतामा उपभोक्ता समितिले पालना गन पर्ने आचार संहिता लगायतका कुराहरू स्थानीय निकायबाट व्यवस्था मिलाउने ।

१०) गाउँ विकास समितिले ज्येष्ठ मसान्तपछि, नगरपालिका र जिल्ला विकास समितिले वैशाख मसान्तपछि कुनैपनि नयाँ कार्यक्रम/आयोजनामा रकम बाँडफाँड नगर्ने, रकम तिकासा नदिने, कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयनका लागि संझौता नगर्ने, पेशकी नदिने वा अक्षिपारी नदिने व्यवस्था मिलाउने ।

११: स्थानीय निकायको हित विपरित ठेक्का भोटेसन गर्न वा मूल्य समायोजन गर्न वा स्वार्थ बाझिने काम कार्य नगर्ने ।

१२: आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा पेशकी सिने वा दिने, रकमान्तर गर्ने, कार्यक्रम संशोधन गर्ने जस्ता कार्यहरु गरको पाईएमा त्यस्तो गर्ने कर्मचारीलाई प्रचलित कानून बमोजिम सजाय गर्ने ।

ग) आ.स. २०७२/७३ को वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न स्थानीय निकायका लागि दिइएको मार्गनिर्देशन

१. योजना तर्जुमा तथा बजेट विनियोजन गर्दा स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०६९ बमोजिमका प्रक्रियाहरुलाई अनिवार्य रूपमा अनुशरण गर्नु पर्नेछ ।
२. हाल निश्चित जनश्रुतिविधि नभएको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी बढा नागरिक मन्व्यकाट सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रियाकाट माथ सई आएका योजनाहरुमध्येकाट योजना छनौट गर्नु पर्नेछ ।
३. कामगत एवं अनुरा योजनालाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
४. क्रम लगानीमा बढी प्रतिफल दिने तथा बढीमा २ वर्षभित्र सम्पन्न हुने खालका आयोजनालाई मात्र प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।
५. गरिवमुखी नीतिलाई अनुशरण गर्दै विपन्न वर्गलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने खालका योजनाहरु छनौट गर्नु पर्नेछ ।
६. लक्षित वर्गलाई तोकिए बमोजिम बजेट विनियोजन गर्दा आर्थिक एवं सामाजिक रूपमा पिछडिएका वर्गहरुको राक्षतिकरण, मूल प्रवाहीकरण हुने प्रकृतिका योजनालाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
७. लक्षित वर्गलाई बजेट विनियोजन गर्दा हाल नागरिक सचेतना बन्द र बढा नागरिक मन्व्यकाट आएका योजना तथा कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
८. सई गा.वि.स. का नागरिकहरुले स्वच्छ पिउने पानीको अवसर उपलब्ध हुने खानेपानी आयोजना र सडक पहुँच नपुगेका स्थानमा सडक आयोजना, स्वास्थ्य चौकी तथा नयाका स्थानमा स्वास्थ्य चौकी बनाउने जस्ता आयोजनालाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । यसका साथै स्थानीय आवश्यकता पूरा गर्ने र रोजगारी धुजना हुने आयोजनालाई प्राथमिकतामा पर्नेछ ।
९. सन् २०५६ सम्ममा सोलुखुम्बु जिल्लाका सने गा.वि.स.हरु खुल्ला विशामुक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने DWASH CC को निर्णयलाई दृष्टिगत गरी लाईन एजेन्सी लगायत सरोकारवाला पक्षसंग समन्वय गरी कामन्वयनमा जोड दिनु पर्नेछ ।
१०. सानातिना समेत सम्भार तथा निर्माण कार्यका योजनाहरु जिल्ला स्तरमा माग गर्न सिफारिस नगरी गा.वि.स.स्तरीय योजनामा नै राख्नु पर्नेछ ।
११. गा.वि.स.ले सकारण गर्ने मालपोत राजश्व रकम निधमानुसार जिधिसलाई समयमा नै पठाउनु पर्नेछ ।
१२. संलग्न प्राथमिकीकरण टङ्कलमा योजना राखी योजना प्राथमिकीकरण गर्नु पर्नेछ । बढी अंक प्राप्त गर्ने योजनालाई छनौट गर्नु पर्नेछ ।
१३. गा.वि.स.ले आन्तरिक स्रोत दृष्टिको लागि स्थानीय स्वायत्त शासन २०५२ र स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली २०५६ मा भएको व्यवस्था अनुसार आफ्नो गा.वि.स.को आम्दानी बढाउन कर लगाउने व्यवस्थाको शुरुवात गर्नु पर्ने छ ।

उपरोक्त उल्लिखित मार्गदर्शन बाहेक राष्ट्रिय योजना आयोग र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको निर्देशन प्राप्त भए पछि सबै विषयगत कार्यालय तथा स्थानीय निकायमा पठाइनेछ । जिल्ला विकास योजना तर्जुमा गर्दा ती मार्गदर्शन तथा निर्देशनको समेत अनुशरण र पालना गर्नुपर्नेछ ।